

Agenda Coalitieonderhandeling

Subtitel	Organisatie en financiën
Datum	11-05-2026
Tijd	17:30 - 18:30
Locatie	De Buorskip, Beetsterzwaag
Voorzitter	Maria le Roy

1 **Presentatie**

Bijlagen:

Presentatie Organisatie en financiën

2 **Overdracht**

Programma 0 Bestuur en ondersteuning vormt de basis van een effectief functionerende gemeente. In dit programma staan een transparant en samenhangend bestuur, sterke samenwerking met partners, en een actieve betrokkenheid van inwoners centraal. Ook de kwaliteit van onze organisatie, een solide financiële huishouding en zorgvuldig gemeentelijk vastgoedbeheer dragen bij aan een betrouwbare en toekomstbestendige dienstverlening. De komende paragrafen werken deze onderdelen verder uit en laten zien hoe we werken aan een professioneel, wendbaar en toegankelijke gemeente.

Bijlagen:

Bestjoerlike fisy - Romte en ferskaat 2013 (FRL)

Bestuurlijke visie - Romte en ferskaat 2013 (NL)

2.1 **Bestuur en samenwerking**

Opsterland is een zelfstandige gemeente in Zuidoost-Fryslân. Wel hebben we anderen nodig om zelfstandig te blijven en onze doelen te halen. Vooral omdat de opgaven voor gemeenten groter en ingewikkelder worden. Daarom werken we samen met Ooststellingwerf en Weststellingwerf in OWO-verband. Ook met andere gemeenten, zoals Heerenveen en Smallingerland, werken we samen. Wij zijn lid van de P10, een samenwerkingsverband van meer dan 30 grote plattelandsgemeenten. We brengen onze belangen onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek. Dit doen wij via de VNG en de VFG.

Internationaal

De internationale situatie blijft instabiel, wat gevolgen kan hebben voor Europese prioriteiten op het gebied van veiligheid, energiezekerheid en financiële instrumenten. Tegelijkertijd wordt de rol van de Europese Unie in regionale en lokale opgaven zichtbaarder. Dit vergroot het belang van afstemming en samenwerking op Europees niveau en maakt het inzicht in Europese ontwikkelingen en regelgeving relevanter.

Europese kaders en programma's hebben invloed op uiteenlopende beleidsterreinen, zoals digitalisering, economie, energietransitie, inkoop en subsidieverlening. Investerings op Europees niveau, bijvoorbeeld in energievoorziening en digitale infrastructuur, kunnen doorwerken in de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijk beleid en lokale afwegingen, bijvoorbeeld afhankelijk van internationale infrastructuur of leveranciers.

Europese subsidies kunnen ondersteunend zijn aan de lokale beleidsopgaven, zoals de verduurzaming, ontwikkeling van de arbeidsmarkt of de regionale economie. Het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2028–2034 van de Europese Unie heeft impact op de beschikbare middelen voor (plattelands)gemeenten, onder meer via subsidies en regionale programma's. Via samenwerkingsverbanden zoals P10 en andere Friese, noordelijke, nationale en internationale verbanden wordt ingezet op beïnvloeding van Europese ontwikkelingen die relevant zijn voor de gemeente en de regio. De gemeente werkt samen met Friese partners binnen het EuropaPact Fryslân, gericht op het vergroten van het Europabewustzijn en het benutten van Europese kansen. Het EuropaPact Fryslân werkt met lokale en regionale partners aan het vertalen van ideeën naar projecten die bijdragen aan de brede welvaart van de gemeente en regio.

Wij ons hebben verbonden aan de Sustainable Development Goals (SDG's). Hiermee maken we zichtbaar hoe onze lokale keuzes bijdragen aan internationale duurzaamheidsdoelen, die in 2015 door de Verenigde Naties zijn vastgesteld.

Keuze: Hoeveel wilt u inzetten op het benutten van de Europese samenwerking?

OWO: een sterke en herkenbare samenwerking

De OWO-samenwerking staat er sterk voor. De kracht van OWO ligt in drie manieren van samenwerking die elkaar versterken en zorgen voor bestuurlijke stabiliteit, uitvoeringskracht en regionale invloed.

- Ten eerste is er de samenwerking binnen de gezamenlijke OWO-afdelingen: Beheer & Registratie, VTH en Bedrijfsvoering. Hier bundelen we kennis, capaciteit en middelen, waardoor we efficiënter kunnen werken, kwetsbaarheid verminderen, voldoen aan wettelijke verplichtingen en de kwaliteit van onze dienstverlening verhogen. Deze samenwerking vormt de stevige basis onder onze organisatie.

- Ten tweede werken we in OWO-verband steeds intensiever samen aan beleidsmatige en complexe opgaven die de grenzen van afzonderlijke gemeenten overstijgen, zoals de implementatie van de Omgevingswet en de gezamenlijke aanpak van ondermijning. Door beleid gezamenlijk te ontwikkelen, benutten we elkaars expertise, delen we capaciteit en vergroten we onze slagkracht.

- Ten derde treden we steeds vaker als één geheel op bij bovenlokale vraagstukken en binnen gemeenschappelijke regelingen. Door met één mond te spreken richting regionale partners, de provincie en de rijksoverheid versterken we onze positie en invloed. Dit maakt het mogelijk om gezamenlijke belangen beter te behartigen, efficiënter te sturen en bestuurlijke regie te behouden over thema's die onze drie gemeenten raken. We zien dat de gezamenlijke kracht van de OWO-samenwerking ondertussen breed wordt erkend.

Samen zorgen deze drie manieren van samenwerking ervoor dat de OWO-samenwerking niet alleen vandaag, maar ook in de komende bestuursperiode een krachtige, wendbare en betrouwbare regionale partner blijft.

De bestuurlijke samenwerking is een belangrijk onderdeel binnen de OWO-samenwerking en vraagt om actieve betrokkenheid, onderlinge afstemming en gedeelde verantwoordelijkheid van de bestuurders binnen de drie gemeenten.

Commitment: Behoud ook de komende bestuursperiode deze bestuurlijke samenwerking in OWO-verband, zodat de OWO-samenwerking een stabiele, betrouwbare en invloedrijke speler in de regio blijft.

Deze gezamenlijke afstemming en gezamenlijke annotaties betekenen niet dat we het altijd volledig eens moeten zijn. Het gaat erom dat we vooraf weten hoe we erin staan, zodat we – wanneer onze standpunten overeenkomen – elkaar kunnen versterken en met overtuiging één geluid kunnen laten horen richting partners en gemeenschappelijke regelingen.

Bijlagen:

Europa-uitvoeringsstrategie gemeente Opsterland 2024-2028

Bestuursovereenkomst OWO-samenwerking 2024

Factsheet OWO-samenwerking 2025

2.2

Vóór en met inwoners

Dienstverlening

Om een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie te behouden, is het blijven investeren in dienstverlening en kwaliteit de komende jaren noodzakelijk. Dit geldt zowel voor de gemeentelijke organisatie van Opsterland als voor de OWO-afdelingen. Zo krijgt bijvoorbeeld Burgerzaken te maken met steeds complexere wet- en regelgeving, die steeds meer (specialistische) kennis van medewerkers vraagt. In het opbouwen van deze kennis en het inrichten van de bijbehorende processen en documentatie hebben we nog flinke stappen te maken.

Het doorontwikkelen van de gemeentelijke dienstverlening vraagt om gerichte investeringen in digitalisering, zodat inwoners sneller en makkelijker hun weg vinden naar informatie en standaardprocessen. Door passende, digitale, hulpmiddelen en het gebruik van AI in te zetten voor routinematige taken – zoals het automatisch afhandelen van eenvoudige aanvragen of het aanbieden van gebruiksvriendelijke onlinediensten – ontstaat er meer ruimte voor medewerkers om zich te richten op het persoonlijk contact en zorgvuldig begeleiden van complexe vraagstukken. Zo wordt de dienstverlening niet alleen efficiënter, maar ook mensgerichter: inwoners ervaren gemak waar het kan en maatwerk waar het moet. Daarbij kan er soms een spanningsveld ontstaan tussen wet- en regelgeving waar we aan moeten voldoen en de dienstverlening die we willen bieden. Het vraagt dan ook continue inzet om (de complexiteit van) de wet- en regelgeving en de gevolgen daarvan aan onze inwoners uit te leggen.

Keuze: Wat zijn uw ambities en prioriteiten op het gebied van dienstverlening?

Inwonersparticipatie

Met de nota inwonersparticipatie en de participatieverordening hebben we een basis gelegd voor de wijze waarop inwoners worden betrokken bij beleid en plannen. In de komende periode werken we dit verder uit. De bedoeling is dat de organisatie hiermee beschikt over de benodigde kennis, vaardigheden en instrumenten om participatie structureel toe te passen. De implementatie zal een iteratief proces zijn. Dit sluit aan bij het gedachtegoed van de nota inwonersparticipatie met als ondertitel 'troch it dwaan wurdt men better'. Tot en met 2027 is een projectleider aangesteld die de werkwijze in de organisatie gaat implementeren. In de begroting zijn geen structurele lasten voor de borging van inwonersparticipatie opgenomen.

Keuze: In welke mate blijft u na 2027 investeren in het borgen en actief aanjagen van inwonersparticipatie of ziet u inwonersparticipatie als primair onderdeel van de reguliere werkwijze zonder aanvullende inzet? Deze keuze is bepalend voor het ambitieniveau en de verdere doorontwikkeling van participatie binnen de gemeente.

Bijlagen:

Publiekscentrum 2025 in cijfers

Nota inwonersparticipatie Opsterland - Troch it dwaan wurdt men better 2025

2.3

Organisatie

Onze organisatie staat voor grote uitdagingen: de samenleving wordt complexer, regelgeving scherper, en de verwachtingen van inwoners en partners hoger. Tegelijkertijd neemt de werkdruk toe en krijgen we ook in onze gemeentelijke

organisatie te maken krijgen met vergrijzing, zij het in iets mindere mate dan sommige andere gemeenten. De komende jaren zal de krapte op de arbeidsmarkt voor specifieke specialistische functies alleen maar toenemen. Door regionale samenwerking, gezamenlijke traineeprogramma's en goed werkgeverschap weten wij tot op heden alle vacatures altijd binnen afzienbare tijd in te vullen. Ook de investering in de verduurzaming en verbouwing van het gemeentehuis draagt bij aan het behoud van onze reputatie als werkgever. De komende jaren zullen steeds meer ervaren medewerkers uitstromen. Door een goede arbeidsmarkt benadering lukt het om de instroom van nieuwe medewerkers op peil te houden. Deze vernieuwing vraagt om continue aandacht voor de het borgen van de kennisoverdracht binnen de organisatie en daarmee de continuïteit van onze dienstverlening en inzet. Hiervoor zijn ook blijvende investeringen in leiderschap noodzakelijk.

Digitalisering en digitale veiligheid

De verdere digitalisering van gemeentelijke processen raakt vrijwel alle domeinen van beleid en uitvoering. Ook de ontwikkeling van data en kunstmatige intelligentie gaat razendsnel. Gemeenten krijgen in toenemende mate te maken met datagedreven besluitvorming, digitalisering van processen en de noodzaak om zorgvuldig om te gaan met privacy, transparantie en ethiek. Daarbij neemt de complexiteit van nieuwe wet- en regelgeving toe. Gemeenten krijgen in toenemende mate te maken met nieuwe en aangescherpte verplichtingen op het gebied van digitale dienstverlening, informatiebeveiliging en privacy. Voorbeelden hiervan zijn de Wet digitale overheid (Wdo), die eisen stelt aan veilige en toegankelijke digitale dienstverlening, en de Wet open overheid (Woo), die gemeenten verplicht om informatie actiever en transparanter te delen. Daarnaast worden de Europese NIS2-richtlijn en de Cyber Resilience Act van kracht, die strengere normen opleggen voor cybersecurity, risicobeheer en digitale weerbaarheid. Ook de implementatie van de Europese AI-verordening zal de komende jaren impact hebben op hoe gemeenten omgaan met datagedreven besluitvorming en ethische kaders voor kunstmatige intelligentie. We beschikken momenteel nog niet over voldoende middelen om deze ontwikkelingen structureel te ondersteunen. Denk aan de aanschaf van veilige en betrouwbare AI-licenties, de inrichting van dataveiligheidssystemen en het opleiden en betrokken houden van medewerkers. Daar komt bij dat spanningen op het wereldtoneel en de afhankelijkheid van buitenlandse technologie- en cloudleveranciers de keuze voor toekomstbestendige cloudoplossingen minder voorspelbaar maken.

Om alle ontwikkelingen verantwoord te benutten, zijn investeringen nodig in dataveiligheid, kennisontwikkeling en het aantrekken van voldoende digitale expertise. Door dit gezamenlijk te organiseren, kunnen we kosten en risico's beheersen en de kwaliteit verhogen.

De komende jaren staan daarom in het teken van het bundelen van kennis, het 'geletterd' en betrokken houden van medewerkers, het delen van infrastructuur en het afstemmen van beleid. Dit voorkomt versnippering en zorgt ervoor dat we voldoen aan wet- en regelgeving.

Bijlagen:

Organogram gemeente Opsterland

2.4

Financiën

Op dit moment is de financiële positie van Opsterland stabiel. In de begroting en het meerjarenperspectief zijn de te verwachten investeringen opgenomen. Dat geldt voor zowel de te (ver)nieuwbouwen accommodaties en scholen als de infrastructurele kunstwerken.

Ondanks deze stabiele positie is de ruimte voor nieuwe initiatieven beperkt.

Steeds meer taken die de gemeente moet uitvoeren, kennen steeds minder bestuurlijke keuzevrijheid. Dat heeft als gevolg dat er minder begrotingsruimte is voor het realiseren van de eigen speerpunten. Mochten er wel grote nieuwe ambities zijn, dan moeten we goed kijken hoe die gefinancierd kunnen worden. Bezuinigingen de raad aangeboden als bijlage te vinden in het overdrachtdossier.

Op het moment van schrijven is er nog geen zicht op het financieel effect van het nieuwe regeerakkoord op de gemeentelijke taken en bijbehorende financiën. Mogelijk dat het nieuwe kabinet vooruitlopend op de voorjaarsnota en meicirculaire in maart of april nog een brief stuurt naar de tweede kamer met een eerste schets van de te verwachten financiële ontwikkelingen.

Meerjarenperspectief

Het bijgevoegd meerjarenperspectief geeft een doorkijk in de ontwikkeling van de financiën. Het overzicht is gesplitst in incidenteel en structureel.

Op dit moment zijn 2026 en 2028 structureel niet sluitend. Voor 2028 komt dit vooral omdat het rijk een aantal financiële ingrepen (het ravijnjaar) heeft doorgeschoven van 2026 naar 2028. Ook 2026 laat op dit moment een structureel tekort zien.

Door de onzekerheid in het meerjarig perspectief is de structurele ruimte voor nieuw beleid beperkt. Daarnaast verwachten we een doorwerking van de huidige geopolitieke situatie op de kosten. Dat effect is op dit moment nog niet te bepalen. Dat geldt ook voor de effecten van nieuw rijksbeleid.

De provincie kijkt als toezichthouder vooral naar de ontwikkeling van het structurele begrotingssaldo. Het uitgangspunt is dat dit saldo positief moet zijn. Het liefst voor alle jaren in het perspectief. Mocht dat niet het geval zijn dan zijn er twee opties. Of de komende begroting is structureel sluitend met een toelichting hoe de volgende jaren ook sluitend worden gemaakt óf minimaal het laatste jaar van het perspectief is sluitend met opnieuw een toelichting hoe dat dan gerealiseerd gaat worden.

Bijlagen:

Begroting 2026

Tabel Meerjarenperspectief

Maatregelen sluitende MJB 2029

Update financiën onderhandelingsdossier

3

V-lijst

Bijlagen:

V-lijst AI-overzicht Organisatie en financiën

V05 Brief Alliantie Digitaal Samenleven – Oproep mensgerichte digitalisering

V05 Bijlage 1 Alliantie Digitaal Samenleven - Oproep mensgericht digitaliseren

V07 Aanbiedingsbrief rapport Autonomie voor Fryslân

V07 Bijlage 1 Rapport Autonomie voor Fryslân 2026

V16 Brief Populytics over kennis uit participatie - A

V36 Brief Open State Foundation - Lobbyregister - A

V37 Brief A&O Fonds Gemeenten - A

V41 Brief EPF-VFG - Voorzet Europa - A

V40 Brief Vereniging van Friese Gemeenten - Introductie - A

V55 Brief Voor Ons Nederland - Digitale autonomie - A